

Prof. Sławomir Ratajski

Warszawa, 8.02.2024

Wydział Sztuki Mediów

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

**Ocena pracy habilitacyjnej, dorobku artystycznego, dydaktycznego,
organizacyjnego w przewodzie habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w
dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki**

Pana dr Przemysława Wachowskiego

Niniejsza recenzja wykonana została na podstawie wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Osiągnięciem naukowym będącym podstawą ubiegania się o nadanie stopnia dr habilitowanego jest zespół 44 obrazów zatytułowanych „Wokół księżyca. Wybrane obrazy z lat 2006-2022”

Wykazane osiągnięcia w zakresie aktywności artystycznej, dydaktycznej, naukowej i społecznej pana dr Wachowskiego są imponujące i pokazują, jak praca artystyczna może współgrać z dydaktyczną oraz kulturotwórczą tak, by wszystkie te obszary wzajemnie się dopełniały. To istotny aspekt w dorobku dr Wachowskiego, któremu poświęca sporo uwagi w swoim autoreferacie, zauważając, za prof. Marią Poprzeczką, że „działalność artystów-dydaktyków. Jest jednym z najslabiej poznanych obszarów w historii sztuki polskiej.”

Pan dr Wachowski ukończył studia w 1995 r. na Wydziale Edukacji Wizualnej Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi i uzyskał dyplom w pracowni prof. Jacka Bigoszewskiego. Pracę na macierzystej uczelni rozpoczął od stanowiska asystenta w Pracowni Malarstwa i Rysunku. Dyplom doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w zakresie dyscypliny artystycznej malarstwo uzyskał w 2003 roku prezentując obrazy z lat 1995-2003. Pełnił wiele funkcji dydaktycznych i organizacyjnych na macierzystej uczelni, Był m.in. komisarzem wystaw studenckich, członkiem senatu, dwukrotnie dziekanem, a w 2020 roku wybrany

został rektorem Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

Szczególnie interesują go postawy i kreacje twórców-pedagogów, w 2013 r. opublikował wyniki pracy badawczej na macierzystej uczelni, w postaci publikacji zatytułowanej „Arttranzyt”. Jest członkiem wielu organizacji naukowych, rad naukowych czasopism, rad programowych, komitetów organizacyjnych, członkiem jury wielu konkursów, kuratorem wystaw artystycznych. Został również laureatem wielu nagród, w tym nagrody Wojewody łódzkiego, nagród rektorskich I i II stopnia, a w 2020 roku odznaczony został odznaką „Zasłużony dla kultury polskiej”.

Oś i centrum wszystkich wspomnianych aktywności Pana dr Przemysława Wachowskiego stanowi malarstwo, któremu pozostaje wierny od początku swojej artystycznej drogi. Po uzyskaniu doktoratu zrealizował ok. 10 wystaw indywidualnych, brał udział w ok. 20 wystawach zbiorowych, w tym m.in. w Niemczech, Kanadzie, Litwie, Francji. To, co w malarstwie pociąga go najbardziej to- jak pisze: ”niepoznawalny do końca kolor i ład”.

Z przedstawionej w autoreferacie analizy swojej twórczości można wywnioskować, że Wachowski w malarstwie, skupia się na analizowaniu podstawowych malarskich wartości, eksplorując kolor, światło, przestrzeń poszukując nowych, możliwości wyrazowych. Malarstwo wymaga skupienia i namysłu, stojąc niejako w opozycji do efektownych i doraźnych pomysłów współczesnej, płynnej cywilizacji. Pan dr Wachowski podejmuje te wyzwania z pełną świadomością trudu i pewnego osamotnienia, a jednocześnie stara się udowodnić nieustanną aktualność malarskiego medium.

Analizując kompozycję, kolor, perspektywę – czy raczej sposób budowania przestrzeni obrazu, pisze, że najbliższe są mu „formy o kształcie kół i kwadratu. Kompozycje nieskomplikowane, najprostsze podziały, stosowanie minimalnej liczby elementów, komponowanie przez odejmowanie, a nie dodawanie”. A zatem prostota, minimalizm i kameralne, wypełnione miękkim kolorem obrazy wynikłe z kontemplacji pejzażu, przetworzonej przez wyobraźnię i połączonej z nutą poezji z „przynależną jej metaforą i rytmem”.

Wachowski, wychowany w łódzkiej Akademii, sumiennie przestudiował odkrycia i teorie zarówno Wassilija Kandinskiego jak Władysława Strzemińskiego. Zwłaszcza te, dotyczące koloru, ale daleki jest od jakiegokolwiek

ograniczającej jego spontaniczność metody. „W moim malarstwie kolor pełnił zawsze rolę zasadniczą – pisze – chciałbym, aby posiadał własne światło i budował w obrazie przestrzeń dzięki naturalnym własnościom dynamicznym”. Niesie w pamięci spotkania z obrazami, które zachwyciły go pod względem kolorystycznym – jak np. turkusowa zieleń w tle niewielkiej martwej natury Jacka Sienickiego. Ale w sposobie budowania przestrzeni kolorem wciąż pamięta kolorystów i Bonnard.

Inna kwestia to perspektywa, której rozumieniu i nauczaniu wiele czasu poświęca przecież jako dydaktyk, bo, jak mówi opanowanie jej zasad, „daje satysfakcję podobną do zrozumienia zasad skomplikowanej gry”. Sposób kreowania przestrzeni w malarstwie Wachowskiego, polega między innymi, „na świadomej rezygnacji z wykorzystania perspektywy linearnej do budowania głębi. Jego kompozycje są płaskie, łącznie z przedstawieniami przedmiotów, w szeregowym układzie. Od pewnego czasu stosuje kadraź zbliżający, o którym pisał, cytowany w autoreferacie przez Wachowskiego, prof. Aleksander Wojciechowski następująco: „Całkowite niemal wyeliminowanie przestrzeni nieba, lub też ograniczenie jej do wąskiego pasma błękitu, daje wrażenie jakbyśmy obserwowali pejzaż z głową pochyloną ku ziemi, z twarzą zanurzoną w trawę, w kwiaty, zbliżoną do powierzchni wody... Ta bezpośredniość doznań płynąca z bliskiego kontaktu z przyrodą, ten brak dystansu – zarówno dystansu spojrzenia jak i dystansu refleksji – powoduje specyficzne dla kadraźu zbliżającego zawężenie przestrzenności obrazu.”

Ale obok artystów, o których wspomina dr Wachowski trudno nie wspomnieć tych, którzy wydają się mu bliscy poprzez rodzaj wyobraźni, specyficznego kadrowania, odwołań do dziecięcej wyobraźni. Mam na myśli Kazimierza Mikulskiego czy Krystynę Brzechwę.- nie ze względu na formalne podobieństwa, ale klimat, kameralny charakter kompozycji. Bajkowość, a może romantyczna wizja dzieciństwa – dziecka w sposobie pielęgnowania pewnych emocji kojarzonych ze spontanicznością i świeżością spojrzenia to także ten rodzaj inspiracji, do którego nawiązuje dr Wachowski. Pejzaż dzieciństwa jawi mu się, jako zatrzymana w pamięci arkadia, pierwszy zachwyty i naturalna idylla. Ciągle odnajduje to w sobie, jako pierwsze inspiracje, ale idzie dalej, a konkretne elementy tego własnego pejzażu artysty stanowią punkt wyjścia do komponowania każdego obrazu. „Ogród, rzeka, stogi siana, łąka, kwiaty, las, sad, ścieżki, drzewa, rabatki, wiejski dom, płot, niebo, słońce, noc, księżyc i gwiazdy” – to uniwersalne – a jednocześnie całkiem prywatne,

osobiste składniki świata, które obserwuje i przetwarza malarsko we własny, unikatowy sposób. Najczęściej, w różnych postaciach i formach pojawia się księżyc – to wokół niego ułożony został cały malarski cykl dr Wachowskiego, co nadaje mu jeszcze bardziej poetycki, literacki ton. Przecież ut pictura poesis – poezja jest jak obraz, ale i obraz jak poezja. Wydaje się jednak, że co innego stanowi też istotę tego malarstwa – to swoiste napięcie między doświadczeniem konstruktywistów, rygorystyczną abstrakcją poszukującą zasady budowy świata widzialnego między kołem a kwadratem, a rozwibrowaną przestrzenią kolorystów ściszoną romantycznym światłem nocy. Tak jak w cyklach „Gwizdka z nieba”, „Rabatki”, czy „Nad stawem”, gdzie abstrakcja szczególnie ulega zauroczeniu pejzażem. W obrazach „Most” i „Niezwykła podróż Hucka Finna II”, bardzo elegancko przeprowadzonych kolorystycznie, można odkryć swoiste surrealistyczne poruszenie, w którym odbija się echo łódzkiego mistrza Stanisława Fijałkowskiego.

Przedstawione do przewodu habilitacyjnego 44 obrazy niewielkiego formatu stanowią wzajemnie uzupełniający się, wyrazisty stylowo, zbiór dzieł malarskich wysokiej jakości, w których artysta bardzo przekonująco wyraził swoją wizję łącząc doświadczenia malarstwa różnych, wydawałoby się odległych, kierunków poszukiwań twórczych.

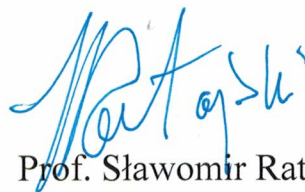
Pisząc o pracy dydaktycznej dr Wachowski podkreśla znaczenie osobowości nauczyciela i jego relacji ze studentami, dla podjęcia przez nich dalszej pracy artystycznej. Wyjaśnia także program realizowany przez niego w pracowni na Wydziale Sztuk Pięknych. Odwołuje się on do koncepcji linearnego rozwoju sztuki sformułowanej przez Władysława Strzemińskiego. Zaczynając od ćwiczeń z natury i rozwijania zdolności studentów – odkrywa, w następnych latach, ich indywidualne predyspozycje.

Z pełną szczerością wspomina o trudnościach związanych z nowym widzeniem świata i sztuki przez studentów oraz o tym, że korzenie jego malarstwa mogą wydawać im się niemodne i anachroniczne. Jednocześnie uczy ich szacunku dla wolności wyboru i wartości wyznawanych przez każdego z artystów. Nie narzuca im swojej wizji, towarzyszy, ucząc podstaw, zasad, które mogą w dowolny sposób wykorzystać. O dużym doświadczeniu i sukcesie pedagogicznym świadczy fakt, że czasie swojej pracy na uczelni dr Wachowski

był promotorem 18 prac magisterskich i 43 prac licencjackich, w tym 3 pisemnych.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę bogaty dorobek artystyczny, wyjątkowe zaangażowanie w działalność uczelni, pełną oddania i profesjonalizmu pracę dydaktyczną oraz perspektywę dalszego rozwoju artystycznego i osiągnięć dydaktycznych z całym przekonaniem rekomenduję Pana dr Przemysława Wachowskiego do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Prof. Sławomir Ratajski